

ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Постановка проблеми. В умовах проведення економічної реформи стан інвестиційного забезпечення агропромислового виробництва продовжує залишатися на недостатньому рівні. Особливо це стосується аграрного сектора, де послаблення адміністративних важелів управління, а також значний диспаритет цін на промислову та сільськогосподарську продукцію поглибили дестабілізуючі процеси. Зміна структури агропромислового виробництва, реформування відносин власності та земельних відносин без врахування особливостей відтворення в аграрній сфері на регіональному рівні, неефективне функціонування реформованих агропідприємств та фермерських господарств, недостатній рівень розвитку ринкової інфраструктури негативно вплинули на соціально-трудовий потенціал села, що, безперечно, вплинуло на інвестиційний клімат.

Стан вивчення проблеми. Суттєвий внесок в економічну теорію з питань розробки інвестиційної політики, оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості, зокрема, підприємств аграрного сектору, зробили українські вчені: В.П. Александрова, О.М. Климов, Ю.М. Бажал, І.О. Бланк, В.М. Геєць, А.Ф. Гойко, О.М. Голованов, М.І. Кісіль, Г.В. Козаченко, І.І. Лукінов, А.А. Пересада, П.С. Рогожин, Р.А. Слав'юк, П.Т. Саблук, Д.Ф. Харківський, І.І. Червен, О.П. Чернявський, В.Я. Шевчук, О.М. Шестопад та ін.

Проте значна частина питань, пов'язаних із дослідженням регіональних особливостей розвитку інвестиційних процесів ще залишається не розкритою або потребує вдосконалення та поглиблених досліджень.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення регіональних особливостей розвитку інвестиційних процесів в агропромисловому виробництві та розробка пропозицій щодо їх стимулювання.

Результати. При розгляді інвестиційної діяльності банківських установ необхідно виходити з того, що головним в оцінці їх діяльності є сприяння ними стратегії випереджального зростання, зокрема участь у формуванні інвестиційних ресурсів. Можна зробити висновок, що банківська система України за своїми основними параметрами ще не відповідає поставленим вимогам. У 2008 р. частка інвестиційних кредитів комерційних банків склала всього 5,3% від загальної суми інвестицій в основний капітал, що значно менше від відповідних параметрів країн з перехідною економікою Центральної Європи. За 2009 р. відповідний показник зріс до 7,0%, однак і цей рівень поки що залишається недостатнім. Взагалі, потреба у довгострокових кредитах агропромислового виробництва покривається лише на 2%.

Однією з основних причин низьких вкладень у сільське господарство є не висока рентабельність виробництва і відсутність стабільного розвитку. Інвестиційний процес передбачає залучення значної частини ВВП від поточного та особистого споживання на цілі накопичення. Інвестиційні ресурси виключаються із розширеного відтворення на весь період до введення та освоєння виробничих потужностей та об'єктів. У майбутньому вони поступово повертаються інвестору в процесі експлуатації об'єктів будівництва, випуску та реалізації продукції. Великий термін інвестиційного циклу і висока вартість об'єктів вимагають виділення спеціальних матеріальних ресурсів.

До 1991 р. мав місце поділ джерел фінансування, особливо капіталовкладень, на централізовані та нецентралізовані фонди. За рахунок централізованих капітальних вкладень здійснювався розвиток міжгалузевих та міжрегіональних виробництв, будівництво нових підприємств та вирішення інших особливо важливих завдань. За рахунок нецентралізованих капіталовкладень здійснювалось технічне переоснащення,

реконструкція підприємств, розширення діючих виробництв, будівництво соціального (у тому числі житлового) та природоохоронного призначення.

У нинішніх умовах переходу до ринку регіональний інвестиційний процес забезпечується за рахунок власних фінансових ресурсів та внутрішніх резервів інвесторів (прибутку, амортизаційних відрахувань, заощаджень і вкладів громадян та фірм), а також коштів, що виплачуються страховими компаніями від стихійного лиха та аварій, позичкових фінансових ресурсів інвесторів (облігацій, банківських кредитів) і залучених фінансів (продаж акцій, інших внесків членів колективів, громадян, юридичних осіб), грошей, які накопичуються у підприємствах, інвестиційних асигнувань із державного та місцевого бюджетів, позабюджетних коштів; іноземних інвестицій (рис. 1).

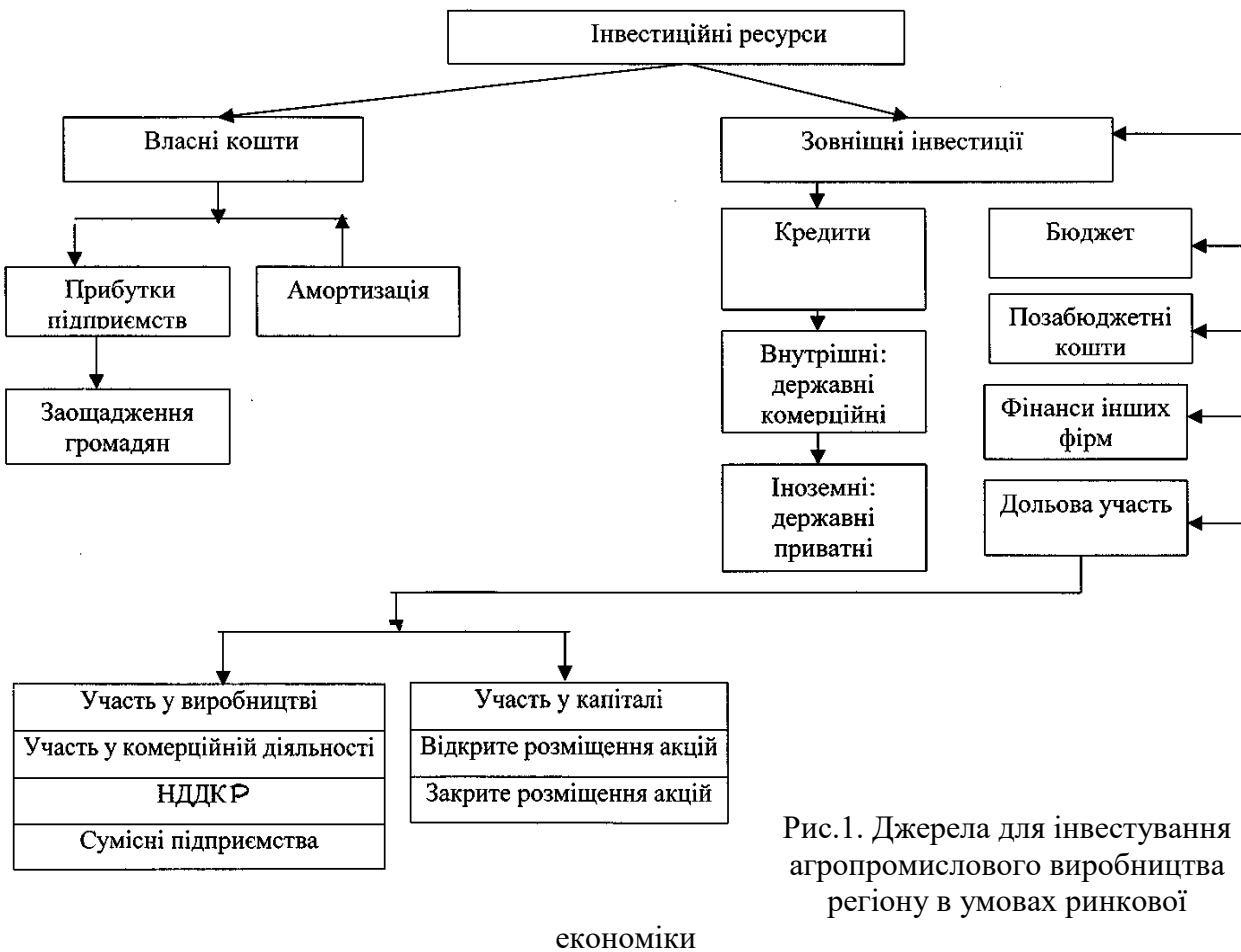

Рис.1. Джерела для інвестування агропромислового виробництва регіону в умовах ринкової економіки

Для регулювання фінансових потоків на регіональному рівні в інвестиційній сфері доцільно поєднувати методи фінансово-кредитної політики як регіону, так і держави в цілому.

Збільшення інвестування тісно взаємопов'язане з циклом відтворення фінансово-кредитних ресурсів. Формування інвестицій в будь-якій галузі агропромислового виробництва у багатьох випадках залежить від співвідношення попиту на фінансово-кредитні ресурси та їх пропозиції, задіяння нового економічного механізму, регулювання інвестиційної діяльності, створення ринкових структур, які сприяють проведенню регіональної інвестиційної політики.

Важливу роль у формуванні інвестиційного потенціалу грають прямі іноземні інвестиції. На рис. 2. показано обсяги і динаміка прямих іноземних інвестицій починаючи з 2002 року

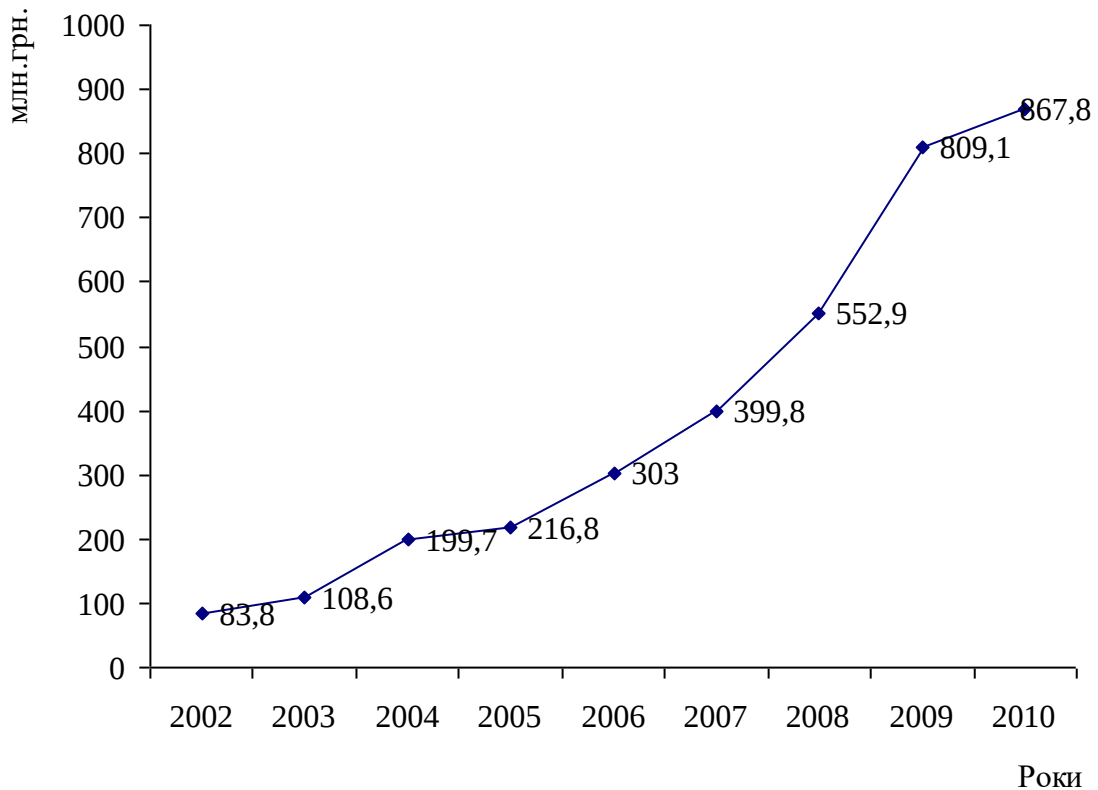

Рис.2. Обсяги прямих іноземних інвестицій в аграрний сектор України на початок року

Поки що позитивна тенденція зберігається, що дає змогу сподіватися на високі показники, які знайдуть відображення у статистичних даних на початку 2011 року.

Проте якщо порівняти з іншими країнами, то іноземні інвестиції у Польщі становили 40,0 млрд. доларів, Угорщині – 20,5, Чехії – 11,5. На душу населення іноземні інвестиції складають: у Чехії – 1118, Естонії – 1066, Польщі – 1033, Угорщині – 1941, Словаччині – 352, Росії – 188, в Україні – лише 18 дол. США [3].

На думку більшості іноземних інвесторів, бар'єрами на шляху залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України, і в АПК в тому числі, є:

- нестабільність і неузгодженість законодавства;
- складна система оподаткування і митного регулювання;
- недостатні гарантії захисту власності і правової захищеності.

Фінансово-кредитні та грошові ресурси представляють відносно відокремлену сферу відносин відповідно до зміни на них попиту та пропозиції. Цикл відтворення фінансово-кредитних ресурсів є складним, оскільки він складається з тісно взаємозв'язаних та взаємодіючих підсистем та елементів.

У вирішенні проблем залучення і раціонального використання інвестицій певне місце належить виробничо-фінансовій інтеграції у формі агропромислово-фінансових груп (АПФГ). Слід зазначити, що організаційна структура АПФГ створює сприятливі умови для інноваційної діяльності. У складі АПФГ може бути декілька інноваційних організацій, які розробляють різні напрями науково-технічних програм та ініціюють технічне й технологічне оновлення АПК регіону. Однією з форм реалізації інновацій у структурі АПФГ може бути створення інноваторських груп або венчурне фінансування, що є однією з найбільш ризикованих форм бізнесу.

Переваги АПФГ для іноземного капіталу забезпечуються здатністю їх до самофінансування, наявністю висококваліфікованих кадрів економічного профілю відповідно до вимог міжнародних фінансово-кредитних установ, державними гарантіями, зменшенням ризиків завдяки активній участі у виробничому процесі банків та фінансово-

кредитних установ [4].

Капітальні вкладення в агропромислове виробництво включають витрати на: будівельно-монтажні роботи та придбання обладнання, що входить у кошторис; посадку та вирощування багаторічних культур; придбання машин, обладнання, інвентарю, що не входять у кошторисну вартість будівництва; формування основного стада продуктивної і робочої худоби та інші капітальні витрати (відведення землі та авторський нагляд проектних організацій, утримання адміністративного персоналу підприємств, які будуються, технічний нагляд, проведення культуртехнічних робіт на землях, що не потребують меліорації, здійснення протиерозійних заходів тощо).

Найважливішими етапами є зміцнення виробничої бази та організацій з відтворення основних фондів, створення інфраструктури ринку, орієнтація на випуск найбільш необхідної регіону продукції, вирішення важливих регіональних проблем при поєднанні великих підприємств, малого та середнього бізнесу. Вимагають підтримки іпотека, лізинг, адресне інвестування.

Для забезпечення пріоритетного розвитку регіональних агропромислових виробництв необхідні, передусім, створення і впровадження ефективного господарського механізму, інвестиційне забезпечення комплексних і цілеспрямованих структурних та техніко-технологічних змін.

Розрахунки свідчать, що в міру зміцнення матеріально-технічної бази виробництва, переходу до новітніх технологій, розвитку соціальної і виробничої інфраструктури, поліпшення умов життя і праці сільськогосподарських товаровиробників темпи приросту обсягів продукції будуть перевищувати приріст капітальних вкладень, тобто питома вага капіталовкладень зменшуватиметься.

На перспективу найбільш характерними завданнями та пріоритетними напрямками розвитку регіональних агропромислових виробництв повинні бути активне проведення санації та реструктуризації підприємств, їх технічного переоснащення, розвиток міжгалузевих виробництв та поглиблення міжрегіональної кооперації у межах країни; переорієнтація окремих підприємств машинобудівної, оборонної та інших галузей на випуск товарів для сільського господарства, будівництва, харчової і переробної промисловостей, таропакувальних матеріалів тощо; випереджувальний розвиток агропромислового виробництва в структурі раціональної спеціалізації регіонів; зміцнення матеріальної бази соціальної інфраструктури у сільській місцевості.

Висновки. Виведення з кризового стану агропромислового виробництва пов'язане зі здійсненням глибокої структурно-інвестиційної перебудови. На даному етапі інвестиційні ресурси аграрного сектору формуються головним чином за рахунок власних коштів підприємств (до 70%), переважну частину яких складають амортизаційні відрахування. Залишається дуже вузьким сегмент довгострокового кредитування агропромислового виробництва. Отже, перед державними органами виникає проблема розробки довготермінових інвестиційних програм розвитку регіональних агропромислових виробництв, спрямованих в кінцевому рахунку на досягнення макроекономічної рівноваги відповідно до законів ринкової економіки. Необхідною умовою для реалізації переваг України є проведення комплексних реформ, що включають вдосконалення законодавчої бази, створення привабливого інвестиційного клімату і сприятливих умов для припливу кредитних ресурсів до аграрної галузі. Інвестори повинні бути впевнені, що їх права захищені. Тоді інвестиційний стан країни, та зокрема вітчизняного агропромислового виробництва, значно покращиться.

Анотація

В статті досліджується регіональні особливості розвитку інвестиційних процесів в аграрному секторі. Обґрунтовано, що виведення з кризового стану агропромислового виробництва пов'язане не тільки з роздержавленням та приватизацією, а й зі здійсненням глибокої структурно-інвестиційної перебудови. Отже, перед державними органами

виникає проблема розробки довготермінових інвестиційних програм розвитку регіональних агропромислових виробництв, спрямованих в кінцевому рахунку на досягнення макроекономічної рівноваги відповідно до законів ринкової економіки.

Ключові слова: дослідження, регіональні особливості, інвестиції, розвиток, агропромислове виробництво.

Аннотація

В статье исследуются региональные особенности развития инвестиционных процессов в аграрном секторе. Обосновано, что выведение из кризисного состояния агропромышленного производства связано не только с разгосударствлением и приватизацией, но и с осуществлением глубокой структурно-инвестиционной перестройки. Следовательно, перед государственными органами возникает проблема разработки долгосрочных инвестиционных программ развития региональных агропромышленных производств, направленных в конечном счете на достижение макроекономического равновесия в соответствии с законами рыночной экономики.

Ключевые слова: исследование, региональные особенности, инвестиции, развитие, агропромышленное производство.

Annotation

In the article is explored regional features of development of investment processes in an agrarian sector. It is grounded, that destroying from the crisis state of agroindustrial production is related not only to privatization but also with realization of deep structurally-investment alteration. Consequently, before state organs there is the problem of long-term investment program development of development of the regional agroindustrial productions directed in final analysis on achievement of macroeconomic equilibrium in accordance with the laws of market economy.

Keywords: research, regional features, investments, development, agroindustrial production.

Список використаних джерел:

1. Аграрна реформа в Україні / [П.І. Гайдучкий, П.Т. Саблук, Ю.О. Лупенко та ін.]; под ред. П.І.Гайдучького. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 424 с.
2. Офіційний сайт НБУ. Міжнародна інвестиційна позиція України. // <http://bank.gov.ua/Balance/IP/index.html>.
3. Семиноженко В.П. Структурна революція в економіці як категорійний імператив сучасної політики України / Семиноженко В.П. // Інновації: проблеми науки та практики: Монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 336с.
4. Саблук П.Т. Стратегічні напрямки аграрних реформ – перехід на інноваційну модель розвитку / П.Т. Саблук // Економіка АПК. –2002.-№12. –С.12-15.
5. Статистичний збірник “Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності” за 2007 рік / За заг. кер. Л.М. Овденко. –К.: Державний комітет статистики України, 2010. – 61 с.
Статистичний збірник “Регіони України” 2010 рік / За заг. кер. О.Г.Осауленка. –К.: Державний комітет статистики України, 2010. – 363 с.